

խօսութիւն մ'ալ ընկերացնելով: Այսու իւր աշխատութիւնը կը ներկայանայ ամէն գիտականի ձեռքը կնիկ մը, որուն շնորհի կարելի է հայ-բարդիական բազմաբարդ գրականութեան մէջ դերն ձեռք շնորհել:

Յատուկ բաժնով մը նկատի առնուած է նաեւ հայ գրականութիւնը (էջ 508—515), ուր գլխաւորաբար յիշուած են Ազաթանգեղոս, Բիւզանդ, Կորիւն, Եղիշի, Ղ. Փարսեցի, Եղիշէ, Մ. Խարենացի, Յամարապատմած եւն: Դժբախտաբար Հեղինակն հայերէնազեա չըլլալուն՝ չէ կրցած գգուել այս շրջանի վրայ լոյս տեսած հայերէն քննութիւններէ: Յրեմացոյ գործոյն, ուր պատշաճ էր, յիշած է նաեւ Ս. Հարց գրութեան մը հայ նմանոյ թարգմանութիւնը, որոնք հրատարակուած են կամ քննութեան առարկայ եղած:

Նկատի առնելով գործոյն մեծ կարեւորութիւնը, պիտի բաժնայինք, որ հայ բանասէրը չմիայն իրենց գայի իրենց ուշադրութեան, երբ նմանութեան նիւթն ինչ շրջանէն ըլլայ: Առանց այս ուղեցոյցի գծուած կարելի է ուղիղ քայլ առնուլ քննական այս աշխարհին մէջ:

Հ. Ն. ԱՅԻՆԸՆՈՒ

DR. ANTON BAUMSTARK. — Festbrevier und Kirchenjahr der syrischen Jakobiten. — Eine liturgiegeschichtliche Vorarbeit auf Grund hiesiger Studien in Jerusalem und Damaskus, der syrischen Hsskataloge von Berlin, Cambridge, London, Paris und Rom und des unierten Mossuler Festbrevierdruckes [= Studien zur Geschichte und Kultur des Altertums, III. Band, 3.—5. Heft]. Paderborn, Druck und Verlag von Ferdinand Schöningh. 1910. S. 308.

Յօ, գ. րէն՝ M. 8.—.

Դիւս. Բաումշտարկի նոր ուսումնասիրութիւնը՝ Առիթ Գալիլէի հայ ժամանակն ու Տօնացոյցը՝ ուսումնասիրութիւն մըն է մասամբ նաեւ հայ ժամանակագրին եւ հայ Տօնացոյցին սկզբնաղբարութեան: Դասած է արդէն երկու եկեղեցեացոյ սերտ յարաբերութեանց պատմութիւնը Ե. Տէր-Մինասեանի գեղեցիկ գրութեան:

Հեղինակն իւր քննութիւնը կատարած է բազմութիւն (իր 250) ձեռագիրներու վրայէն որոնք կը գտնուին Երուսաղէմ, Գիւմիսիոսի եւ Երուսաղէմի գլխաւոր Գրասենտարաններու մէջ, — Դժբախտաբար հայերէն լեզուի անծանօթ ըլլալուն՝ չէ կրցած հայ աղբիւրներէն ալ օգտուիլ, բայց ունեցած է աչաց առիւն նիւթի վերաբերեալ եւրոպական լեզուներով ծանօթ գրութեան (Տէր-Միգայելեանի են), որով համեմատութեանց համար նաեւ հայ ժամագիրքը նկատի առնուած է ուր պէտք էր:

Գրութեանը կը բացուի ներածութեամբ մը (էջ 1—24), ուր յերեւան կը հանուի «Յակոբի-

կեան եկեղեցեւոյ պատմական գիրքը՝ շատ անձուկ տողերու մէջ սեղմուլով անթիւ օգտակար ծանօթութիւններ մեր գրադի եկեղեցեւոյ մասին: Այնուհետեւ կ'առնուի սկիզբ ժամագրքին (25—158) եւ Տօնացոյցին (159—288) քննութիւնը:

Ըստ հեղինակին՝ նաեւ Ասորաց ժամագիրքը նախնաբար կը կազմուէր Ս. Գրքի հատուածներէն, գլխաւորաբար սաղմոսներէն: Դ—Ե գարու մէջ կը սկսին յորինուիլ Madraše, Sojda, Qali եւ Enjane կոչուած երգերը, որոնք մեր ժամականներու, քարոյներու եւ մեղեդիներու հը համապատասխանեն: Աոնք իսկիւրան առանձին հատաքածոյ կը կազմեն, բայց տպա Թ—Ժ գարներուն ընկերացուեցան ժամագրքին:

Յակոբիկեան եկեղեցին որչափ ալ հետեւ շնանցած է մնալ Բիւզանդական ապկեցութենէն, այսուհանդերձ բոլորովին զերծ ալ չէ մնացած: Այս ապկեցութիւնը սակայն չէ ընդունած ուղղակի Բիւզանդիոնէն, այլ, ինչպէս լուսնաւոր է Հեղինակը, — ուղղակի երուսաղէմեան ճամբով: Առ այս բաւական է, կ'ըսէ, Հայոց օրինակը, որոնք, ինչպէս գիտենք, թէ իրենց Ընկերացոյցն էր եւ եկեղ. կարգերը Ե գարու Բ. կէսին կը կատարէին համաձայն երուսաղէմացոյ:

Ասորի Յակոբիկեանց եւ Հայոց ժամագրքի եւ Տօնացոյցին մէջ շատ նոյնութիւններ ցոյց տուած է հեղինակը. այս տեղ յանունն յիշատակել զատիկ աւելորդ է. բայց ուշադրութեան արժանի են, մանաւանդ երբ ինչոյն հայ ժամագրքի եւ Տօնացոյցի ուսումնասիրութեան վրայ ըլլայ: Այս գլխաւորն Դիւս. Բաումշտարկի աշխատութիւնը նոյն իսկ ուղեցոյց պէտք է նկատուի հայ բանասէրին ձեռքը. թէ ուսումնասիրուած այս ճանապարհին վրայ:

Հ. Ն. Ա.

ՄԱՅԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՅՈՒՆԱՆԵՐԱԳՐԱԿԱՆ—ՀՅՈՒՆԱՆԵՐԱԳՐԱԿԱՆ ՀՐԸ—ՏԱՐԱԳՐԱԿԱՆ 1896—1910

(Շարունակութիւն)

*407. Bréhier Louis. — Les caractères généraux et la portée de la réforme iconoclaste: Rev. des cours et conf. 9 (1901, Nr. 15, p. 688—698.

*408. — — La cour impériale de Constantinople à l'époque de la querelle des images: *Աղբ* 9 (1901), p. 688—698.

*409. — — Histoire Byzantine: Rev. hist. 99 (1908), p. 375—383.

*410. — — Orient ou Byzance: Rev. archéol. 10 (1907), p. 396—412.

*411. — — Publications relatives à l'empire byzantin: Rev. hist. 87 (1905), p. 341—68.